

Î.P.S. HIEROTHEOS VLACHOS
Mitropolit de Nafpaktos

Boala și tămăduirea sufletului în tradiția ortodoxă

În românește de Constantin Făgețan

Ediția a doua

Tipărită cu binecuvântarea
Prea Sfințitului Părinte Galaction,
Episcopul Alexandriei și Teleormanului

Σοφία
editura

București

Cuprins

<i>Prefață la ediția engleză</i>	5
<i>Introducere</i>	7
<i>Prima întâlnire</i>	11
<i>Predica</i>	12
<i>Întâlnirea de la centrul eparhial</i>	16
1. Ortodoxia ca metodă de vindecare	21
2. Boala sufletului	55
3. Tămăduirea sufletului	83
4. Cunoașterea lui Dumnezeu	161
5. Monahismul ortodox	175
6. Predania Ortodoxă	185
7. Concluzie	190

Introducere

La una din întâlnirile cu câțiva creștini, care a avut loc cu oarecare vreme în urmă, am avut o foarte interesantă convorbire asupra unor subiecte din viața duhovnicească. Întrebările lor – și chiar obiecțiile – erau atât de numeroase, încât am primit să revin spre a continua convorbirea. Am socotit de datoria mea să înfățișez temele principale ale convorbirilor, deoarece cred că ele pot fi de folos mai multora, întrucât astăzi există mulți creștini care au întrebări și obiecții asemănătoare.

Pentru început, simt că trebuie să dau unele amănunte despre convorbitorii mei și să pomenesc câteva din trăsăturile cele mai caracteristice ale personalității lor, ceea ce îl va ajuta pe cititor să le priceapă mai bine întrebările, căci întrebările și obiecțiile sunt strâns legate de întregul fel de trai al omului, ca și de experiența personală, cu aspectele ei negative și pozitive.

Părintele Filip: Este un foarte bun preot, care-și săvârșește lucrarea în turma sa, cu propovăduitoare sânguință, fiind foarte simțitor și foarte interesat să-și ajute cu adevărat turma. Slujește cu regularitate Liturgia și încearcă să sporească viața liturgică a parohiei. Este un predicator foarte apreciat. Totuși șovăie mult când ajunge la învățătura ascetică a Bisericii, nu din reținere, ci din necunoașterea acestei părți a vieții bisericești și din pricina ideilor cu care a fost deprins atât în universitate, cât și la lecțiile de catehizare.

Athanasie: Este o persoană care se încrede mai mult în rațiune. Țintește să sporească lăuntric prin rațiune și este adevărat că, în trecut, mintea sa puternică l-a ajutat de multe ori să ocolească greșeli grave. De aceea pune cam prea mult accent pe însemnătatea rațiunii. A făcut parte din multe organizații sociale și politice, și chiar din comunități religioase, fiind dezamăgit de toate. A aflat de curând despre tradiția ortodoxă și încearcă să o trăiască. Însă marea sa problemă rămâne întâietatea rațiunii, divinizarea ei, absolutizarea și, în ceea ce-l privește, autonomizarea.

Constantin: A trăit mulți ani călăuzindu-se de rațiune. Mai apoi, a înțeles marea deformare pe care auto-divinizarea rațiunii o pricinuieste vieții duhovnicești. Și-a dat seama cu tărie că excesiva accentuare a rațiunii este o stare rătăcită, care nu ține de trăirea ortodoxă. Este atitudinea vaarlamică de tâlcuire a vieții duhovnicești. A studiat psihologia și poate judeca oamenii după cuvinte și reacții, putându-le prezenta personalitatea cu mare ușurință. Este însetat după tradiția ortodoxă, a citit câteva cărți și și-a dat seama că

Sfinții Părinți văd omul și lumea prin altă prismă. I-ar plăcea să ajungă la acea trăire. Totuși este puternic împiedicat de cunoștințele anterioare, ca și de propriul trecut: tradiția întemeiată pe rațiune. Cu toate acestea, este atras de învățătura patristică și își dă silința să o trăiască.

Irina: Este singura femeie din grup. Ca fire, e foarte emotivă. A avut multe experiențe negative. Privește cu mare interes învățătura patristică a Bisericii. Simte că Biserica este un spital, chiar și fără ca cineva să i-o fi spus. Un spital care tămăduiește persoanele bolnave. Simte că este bolnavă și caută tămăduire. Însă vede tămăduirea doar ca pe ceva din afară, ca pe o scăpare de chinurile unei conștiințe vinovate și o eliberare de anxietate și nesiguranță. Socotește că dragostea și slujirea din dragoste sunt tămăduitoare.

Vasile: Este un om cu principii conservatoare. Faptul că este mai în vârstă îl ajută să fie conservator. A învățat partea practică a creștinismului și adesea se revoltă împotriva exprimării unor păreri noi. Se simte în largul lui când este vorba de latura practică și etică a creștinismului, astfel că învățătura patristică o privește cu mult scepticism. Perspectiva sa asupra lucrurilor este foarte mărginită. Analiza patristică a sufletului, discuțiile despre minte și inimă, distincția între rațiune și minte etc. îl sâcâie foarte tare, socotindu-le preocupări filozofice care deformează viața duhovnicească.

Acesta era grupul cu care am stat adeseori de vorbă după prima noastră întâlnire. Bineînțeles că în timpul convorbirii nu am avut putința să citez pasaje din Sfinții Părinți ai Bisericii. Uneori am folosit câteva ci-

tate din memorie. Însă cititorul acestor discuții poate găsi toate dovezile patristice în cărțile mele despre tămăduirea ortodoxă a sufletului: 1) *Psihoterapia ortodoxă*; 2) *Tratamentul vindecător*; 3) *Convorbiri despre Psihoterapia ortodoxă*. Cititorul va găsi în aceste lucrări o analiză extinsă a pozițiilor prezentate aici ceva mai simplificat. De altfel, nu trebuie uitat că cele înfățișate aici sunt doar punctele principale ale discuției și, desigur, într-o discuție nu se pot face analize prea ample, ci se ating doar lucrurile de temelie.

Mă rog ca publicarea acestor convorbiri să fie de folos cititorilor. Iar folosul nu este altul decât să-și dea seama de propria boală și să caute un tămăduitor și o metodă de vindecare.

14 noiembrie 1987. Pomenirea celui între Sfinți

Părintele nostru Grigorie Palama, Arhiepiscopul Tesalonicului.

Arhimandrit Hierotheos Vlachos

Prima întâlnire

Într-o duminică din anul 1987, am slujit Sfânta Liturghie la o biserică din Atena. Era o biserică foarte mare, plină de oameni. În timpul dumnezeieștii Liturghii am tâlcuit un pasaj din Epistola Sfântului Pavel către Galateni, care se citea în acea duminică. Pasajul pe care l-am analizat pe scurt a fost: „Prigoneam Biserica lui Dumnezeu și o stricam pre ea; și spoream în credința iudaicească mai mult decât mulți din cei de o vârstă cu mine în neamul meu, foarte râvnitor fiind părinteștilor mele obiceiuri” (Galat. 1, 13-14). Am stăruit asupra frazei „foarte râvnitor fiind părinteștilor mele obiceiuri”. Printre alte lucruri, am spus următoarele.

Predica

Apostolul Pavel nu a fost o personalitate obișnuită. El învățase Legea cu cel mai însemnat dascăl al vremii sale. Era plin de râvnă dumnezeiască. Totuși, în ciuda cunoașterii Legii și a râvnei sale dumnezeiești de a ține părinteștile obiceiuri, a ajuns să lupte împotriva lui Dumnezeu, Care dăduse Legea. Căci, după învățătura Sfinților Părinți, toate descoperirile și teofaniile lui Dumnezeu în Vechiul Legământ fuseseră teofanii ale lui Dumnezeu Cuvântul – a Doua Persoană a Sfintei Treimi. Deci fusese lăsată de Hristos Legea, iar Saul o cunoștea, și în numele acestei Legi se lupta cu Hristos. Iată o situație tragică.

Totuși la fel se întâmplă și în zilele noastre. De multe ori avem râvnă dumnezeiască, dar este o „râvnă fără discernământ“. Avem astăzi tendința de a urma învățătura Părinților, de a vorbi despre Predania Părinților și de a încerca să reînviem tradițiile patristice. Este însă cu puțință să luptăm pentru tradiție, dar în realitate să îi combatem esența sau, în cel mai bun caz, să nu o cunoaștem. Voi pomeni trei situații:

Există anumiți ortodocși peste măsură de zeloși, care luptă pentru respectarea dogmelor Bisericii. Și,

libris

Într-adevăr, acest lucru este necesar, fiindcă dogmele sunt expresia vieții Bisericii. De fapt, din această pricină dogmele se numesc „hotărniciri“, ele trasând granița între adevăr și greșeală. Deci dogmele sunt, simultan, și metoda și leacurile pe care le primim spre a ne tămădui și a ajunge la îndumnezeire, sunt descoperirea personală a lui Dumnezeu către noi. Există astăzi unii oameni care privesc dogmele ca pe o gândire filozofică, o filozofie a Părinților, la fel cum sunt și alții care le desconsideră de dragul experienței. Este o greșeală. Dogmele sunt expresia vieții Bisericii. Călăuziți de ele, vom ajunge la „cuvinte negrăite“.

În zilele noastre, o mulțime de oameni sunt interesați de arta Bisericii, vorbind mult despre așa-numita iconografie bizantină, arhitectură bizantină, muzică bizantină etc., întrucât artele liturgice bisericești arată o diferență calitativă față de oricare altă artă religioasă. Fără îndoială, nu este vorba de o exagerare, deoarece experiența Bisericii se manifestă în arta bisericească. În muzica bizantină apare un element de tristețe bucuroasă pe care doar ea îl poate înfățișa. Frescele lui Panselin redau întreaga credință a Bisericii și teologia Sfântului Grigorie Palama, care este cu adevărat glasul Bisericii. Teologia privitoare la Lumina necreată și dezvoltarea isihasmului – dezvăluind putința omului de a ajunge la vederea lui Dumnezeu – sunt foarte bine întruchipate în arta lui Panselin.

De altfel, mulți dintre grecii moderni, obosiți de tradiția alienantă și de modul de viață apusean – care în multe privințe este inuman – caută adevărata tradiție de care era pătrunsă viața strămoșilor noștri. Și astfel în zilele noastre se poate observa o reînviere a